

A nemi felvilágosítás a családban.

Írta: NÓGRÁD Y LÁSZLÓ dr.

Sok-sok szó esett már erről a kérdésről, melyről a nagy nevelő-filozófus, Rousseau is nyilatkozott már és utána annyi okos és nem okos, komoly és nem komoly vélemény hangzott el. A kérdésnek nálunk is van irodalma. És mindannak dacára, hogy annyian szóltak hozzá, mégsincs eldöntve a kérdés, vagy legalább is nem alakult ki még egyetlen határozott vélemény, hogy ezt kell tenni, hogy ezt helyes tenni, így helyes tenni.

Kérdi az ember, hogy hát ez a kérdés talán megoldhatatlan, emberfölötti nehéz, átláthatatlan; vagy valamiféle nagy katasztrófától kell félni, ha ezt a kérdést eldöntik; vagy talán forradalmat jelent a nevelésben s új rubrikákat kell „felfektetni” az új dolgok elkönyvelésére? Nem, nem, egyiksem. Nem emberfölötti nehéz kérdés, hiszen oly természetes és világos; katasztrófától sem kell félni és nem is forradalmi újítás, hisz oly régi már, amilyen régi az emberi kultúra, sőt talán már azelőtt is kérdés lehetett ez. Erre vall legalább is az, hogy a vademberek is gondos tanításban részesítik külön-külön fiú- s leánygyermeküket a nemi kérdés felől s aztán mély értelmű s megható vallásos szertartásokkal kapcsolatban avatják őket érettekké a nemi életre, ha megjött annak az ideje.

Így tesznek a természetes életet élő vadnépek, a legfőbb tudománynak ezt tekintik s a legfőbb erkölcsi tudnivalónak, mi pedig, akiknél már oly messze jár a kultúra úgy a tudományban, mint az erkölcsben, ahol a családi élet vezetői, a szülők, még a legalacsonyabb fokon is ruhában járnak, ezt a kérdést nem rendezték. Majdnem azt mondhatom, úgy veszik, mintha nem is volna, tehát nem tartják fontosnak vagy nem akarják annak tekinteni. Kiki tesz azt, amit akar s ahogy épen

akar. Egyik család nem törődik a nemi felvilágosítással, egész egyszerűen nem gondol vele, a másik nem komolyan veszi s tréfásan kezeli, a harmadik talán akarna vele törődni, de „olyan különösnek” találja, mint Petőfink előtt a költészetben a „bő gatyát”, az „inget”, „dohányzacskót”, tehát nem mer kezdeni a kérdéssel, vannak megint, akik „megteszik” a felvilágosítást. Ezzel párhuzamban az elmélet a körül forog: szükséges-e a felvilágosítás, vagy sem; ki világosítsa fel a gyermeket: a szülő, az iskola vagy az orvos; és ha a szülő, akkor az apa vagy az anya-e?

Nem ismernők a kérdést, ha azt mondanók, hogy pedagógusok és nem pedagógusok nem nyilvánítottak már elégszer határozott véleményt és ha mindennek dacára sem oldották meg a kérdést, ennek oka szerintem az, hogy a kérdés eldöntésére hivatott tényezők külön-külön „döntöttek”: külön a pedagógusok, az orvosok és a már régi szokás szerint teljesen kívül maradtak a szülők, pedig ez a kérdés megkívánja, hogy mind a három tényező együttesen tanácskozzék, sőt bele kell kapcsolni a vallásokat is, mert nevelési, egészségi, erkölcsi, tanulmányi kérdés egyformán s foglalkozni kell vele az iskolának, az orvosnak, papnak s a szülőknek.

A nemi felvilágosítás kérdését ilyen összetételű közös tanácskozáson kell megoldani, a kérdés dülöre vitele elsőrangú fontosságú. Kétségtelennek tartom azt, hogy halogatása nagy veszedelmet jelent a jövő generáció testi, erkölcsi egészsége szempontjából. Hogy lehet könnyedén venni ezt a kérdést ma, amikor az életet annyira áthatotta a sexualitás, mikor a „szerelem” piaci áru lett, mint a zöldség és olcsóbban, mint a zöldség. Minden megrárgult, csak ez nem, ingyen is kapható.

A szerelem nagy devalvációja különös veszedelmet jelent a fejlődő gyermekekre, fiúkra, leányokra egyaránt. Szomorú jelenség ez, melynek ha útja nem szakad, mint a hőmpolygó láva felégeti a családot, a társadalom egészségét. Egyelőre úgy látszik csak a jámborok félnek, egyébként minden megy zavartalanul a maga rendjén s elkezdve a túlzásfolt villanyoson felfelé a különböző mulató helyeken, a magasabb esztetikai szépséget kifejező eszközökig, a szó, a könyv, a zene mind a sexuális érzést ingerli. Úgyszólván nap-nap mellett újabb és

újabb források buggyannak fel, újabb alkalmak, melyek sokszor rendkívüli leleménnyel s megejtő művészettel rontanak rá a lélekre, az erkölcsre s zavarják fel csendjét. Ha ugyan lehet ma lélek, szív, élet csendes. A technika zseniális vívmányai, melyek oly bámulatosak, ma már a legutolsó faluba, a legmesszebbeső putriba is olcsón szállítják a kultúrát. Nem ez a baj, az a baj, hogy ezzel a kultúrával sok erkölcsi salak is odajuthat. És ez úton közvetlenül vagy közvetve megfertőződhet a gyermek, az ifjúság is.

Könnyedén ezt nem szabad venni. Elmúltak a régi jó idők, mikor az imádságos könyvön kívül legföljebb egy-egy kalendárium vagy néhány jeles költő műve volt a család egyedüli szellemi forrása. Nem kívánjuk vissza ezt a kevéskönyvű világot, de az is bizonyos, hogy a kultúra rohamos fejlődésével számot kell vetni s hogy a gyermek helyzete is megváltozott s a nevelésnek is épen ezért alkalmazkodni kell az idők viszonyaihoz.

Meg kell nézmem, meg kell gondolnom, mit adnak a moziban, a gyermekemnek való-e? Míg nem volt mozi, addig ezek a gondok sem nyomták a szülőlt. Hálaistennek már vannak kölcsön könyvtárak is, nagy áldás és nagy átok, mert sok erkölcsi szemét, fertőzés is szerezhető onnan. Mi következik ebből? Hogy megnézem, milyen könyveket hoz haza serdülő fiam, leányom. De még akkor is utána nézek, ha Közkönyvtárból hozza könyvét.

Átnézem a rádió műsorát, mert nem szükséges, hogy minden muzsikát meghallgasson a fiam, leányom, de annak sincs semmi értéke, hogy álszentimentalizmustól fűtött novellák szerelmeit hallgassa, és fölösleges a tisztán felnöttek erkölcsi világát szolgáló előadások végigélvezése is, mert a legjobb is rossz, ha még nem a gyermeknek való.

Az ezer meg eze, forrásból ez csak egy-kettő, de ilyen források millió és millió lelket öntöznek, alakítanak, nevelnek s ezek között él gyermekem s ezek mind ép annyira lehetnek hasznára, mint kárára, tehát ezzel is számot kell vetnem nagyobb körütekintéssel ma, mint száz évvel azelőtt. A gyermek lelkét a sok előrelendítő hatás korábban érleli meg, mint

hajdanán, merészebbé teszi s vágyakozóbbá, érzékibbé. És ismerve ezeket a rávárakozó fertőző hatásokat, ellene immúnissá kell tenni, be kell oltani, a veszedelmes felvilágosítást jó, hasznos, előzetes felvilágosítással kell meghiúsítani.

Íme, a külső körülmények, az a levegő, melyben ma a gyermek él s fejlődik, a nap, mely ráhullatja sugarát, az élet hangjai, melyek még a legvédettebb környezetben élő gyermeket is érik s érhetik, azt javasolják, hogy a gyermeket nemi felvilágosításban kell részesítenünk.

De nemcsak a külső körülmények, a gyermek természete is kötelességünké teszi.

A gyermekkel veleszületett s értelmi életével kapcsolatos a tapasztalatszerzés, a megismerés vágya. E nélkül nem is lehetne ember. A gyermek mohó ismeretszerző vágyát mindnyájan ismerjük (talán csak az iskola nem!), ismerjük érdeklődését. A gyermek érdeklődésének iránya értelmének fejlődésével mind szélesebb-szélesebb körére terjed az őt körülvevő életnek. Így az is érdeklő már elég korán, honnan jönnek a kisgyermek, honnan került a bölcsőbe kistestvére. Ezen érdeklődése négy-ötéves korig könnyen kielégíthető akár azzal a magyarázattal, hogy a gólya hozta, akár azzal, hogy a gyermekek születnek. Vannak, akik a gólya-mesét elvetik, mert ez nem őszinte beszéd s helyesebbnek tartják, ha a valóságnak megfelelőbb magyarázatot kap. Mindenesetre figyelembe kell vennie a szülőnek vagy annak, akihez fordul kérdésével ezen dolgban a gyermek, hogy milyen körülmények között él a gyermek, milyen társakkal érintkezik, milyen tapasztalatokat szerezhethet. Sem többet, sem kevesebbet ne mondjunk az „igazságból”, mint amennyi szükséges a gyermek érdeklődésének kielégítésére. Úgy feltárni az igazságot, a maga csupasz valóságában, amint van, veszedelmesebb, mint a gólyamese valótlan-ságával megmagyarázni a dolgot. Hiszen úgyis csak arról van szó, hogy a gyermek kíváncsiságát kielégítsük abban a korban, mikor még komolyan úgysem érdeklődik a dolgok igazsága iránt. Ne utasítsuk azonban el a gyermeket azzal, hogy „még ezt neked nem kell tudni” – „majd megtudod” – „ne kérdezz ilyeneket”, mert éppen ezzel fogjuk a gyermeket arra ösztönözni, hogy kíváncsiságával máshoz forduljon. Ha kérdez, felel-

jünk szívesen s mindig annyit mondjunk, amennyi – ismerve gyermekünk egyéniségét, tapasztalatait, érdeklődését kielégíti.

A legtöbb gyermek (nem mindenik) mondhatjuk, hogy iskolás koráig az illúzió korát éli, boldog a maga „gólyame-séjével” s eszébe sem jut, hogy ez nem igaz. Gonosz száj az, amely a gyermek illúzióját igazmondásával megtöri. Az illúzió ragyogó egét lerántja a sárba s a gyermek boldogságát ezzel megrontja, összezúzza. Illúzióra mindenkinek szüksége van, a felnőtteknek is, illúzió nélkül az élet elviselhetetlen lenne, hogy ne volna hát szüksége a gyermeknek, akinek ép az illúzió biztosítja a gondtalanságot.

Négy-öt éves korában a gyermek értelme megerősödik, ítélőképessége jobb, már most nem lehet oly könnyen félrevezetni, de különben is, ha iskolába kerül, együtt lesz olyan társakkal, akik túl vannak már sok illúzión. Régen tudják már, hogy a kistestvért nem a gólya hozza, s nemcsak azt tudják, hogy úgy születik, ők tudnak már mindent. Ezek a szegény kis felvilágosodottak tudományukat nem rejtegetik, sőt dicsekednek vele és sokszor ártatlanul, nem rontó szándékból, nem kívánatos módon világosítják fel a mi gyermekünket. Lehet, csak egy durvább újabb mesével, de lehet, a legnyíltabb s a legreálisabb igazsággal S úgy fogjuk érezni, hogy gyermekünk lelkén mocsok esett. És ez igaz lesz: valóban mocsok esett!

Melyik szülő nem esett aggodalomba e miatt, mikor gyermeke iskolába került? Az iskolába, hol együtt vannak neveltek s neveletlenek, ártatlanok, naivak és a már nagytapasztalatúak, romlottak s romlatlanok s az iskola nem tehet arról, hogy ez így van, arról sem tehet, hogy egyik gyermek a másikat megfertőzheti testi s lelki bacillussal egyaránt. Valóban az iskolában ez a legfélelmesebb s ha félünk iskolába küldeni gyermekünket, nem azért, mert babusgatjuk, de mert félünk az erkölcsi fertőzéstől.

Azt mondják, az iskola az élet képe, az életben sem lehet csak jókkal az ember, igen ez igaz, de az is igaz, hogy nevelésünkkel nem a romlottak számát kívánjuk szaporítani. Erkölcsekre pedig erkölcsös hatásokkal tudunk nevelni s nem nyugodhatunk bele abba, hogy mivel az életben romlottak is vannak, tehát ne aggodalmaskodjunk.

Igenis kötelességünk örködni nekünk szülőknek, ha igazán szeretjük gyermekeinket, nem hunyhatunk szemet csak azért, mert ilyen az élet vagy olyan. Léha felfogásnak tartom azt az érvelést, hogy hagyjuk a dolgot, mink is úgy tudunk meg mindent másoktól, véletlenül s mégis itt vagyunk, minket sem világosítottak fel szüleink, mégse veszünk el.

Megengedem, hogy szólók „mégis itt vannak”, „mégsem vesztek el”, de elveszhetek volna és mit tudják, hányan vesztek el? Lehet, gyermekük sem fog elveszni, ha csak úgy tudnak meg másoktól mindent, véletlenül, mint ők, de lehet, hogy rajta-vesztenek, hogy elvesznek, hogy nem lesznek oly szerencsések, mint ők. És miért viseljem ezt a „rizikót”, miért bízzam magam a szerencsés véletlenre, miért az ingoványra, mikor szilárd talajon is járhatok.

Azt hiszem, nem nehéz belátni azt az igazságot is, hogy a nemi felvilágosításra a gyermek érdeklődésének kielégítése miatt is szükséges. Ha mi nem világosítjuk fel, majd elvégzi ezt más rosszul, brutálisan. Esetleg a gyermek fog kutatni utána s oly tapasztalatokat fog tenni, ami nem lesz javára. De a gyermek meg fog nyugodni s a társak felvilágosításával szemben is vértezett, ha mondhatja, hogy „ő már tudja a dolgot” s mint ilyen, „nem engedi, hogy őt mások becsapják”.

Az a kérdés, mit mondjunk a hat-hét éves gyermeknek, mit mondjunk, hogy igazat mondjunk s mégse rontsuk le illúziója világát a teljes igazság feltárásával? Mi lesz a legjobb profilaxis, az immunizáló oltás? Lehet, más jobbat tud, én azt mondanám: a gyermekek az anya szíve alatt nőnek, vagy azt mondom: a kis gyermekek az anya szíve alatt nőnek mindaddig, míg annyira meg nem erősödnek, hogy szopni tudjanak, akkor megszületnek s lesz belőle síró kis gyermek, kis testvér. Ilyen volt, ilyen kis gyermek mindenki, te is, apa is, nagymama is, mindenki. Így van ez a legtöbb állatnál is, a madarak tojást tojnak s abból lesz a kis madár, stb. így rendelte a jószágos Teremtő, a Mindenség Atyja, hogy magva ne szakadjon sem az embernek, sem más teremtett lényének. Te is a jó Isten akaratából születél, hogy legyen utódunk, legyen, aki munkánkat folytatja, ha már mi megöregszünk, meghalunk...

Kezdetnek ez a magyarázat elég a legtöbb rendes nevelésben részesült gyermeknek. Ismét azt kell mondanom: nem mindeniknek, mert vannak, akik már többet tudnak, de hiszen az ilyen gyermeknél már nem felvilágosításra van szükség, mint inkább arra, hogy már megszerzett ismereteik esetleges káros hatásától megmentjük, mert azok a barátok, akik felvilágosították, kioktatták, egyéb rosszra is megtaníthatják. Ettől kell a gyermeket megóvnunk.

Azoknak pedig, akik azt hiszik, hogy jobb ha a gyermek mindent megtud, azt felelem: ők maguk sem hiszik azt, hogy jó, ha a gyermek minden igazságot megtud, miért tudja tehát meg épen azt az igazságot a gyermek. Megismerése reánézve veszedelmes, mert ezen korhatáron sem értelme, sem természet-tudományi ismerete nem elégséges arra, hogy akár ethikai, akár biológiai tekintetben kellőképp mérlegelni s megérteni tudja. Nem jobb-e, ha a teljes igazság felé fokozatos áthidalással közeledünk? Azt hiszem igen! Maradjunk tehát ennél.

Fűzzünk még pár szó magyarázatot hozzá a fajfenntartásról a gyermekértelemnek megfelelő módon, egyszerű példákkal a bogarak, növények életéből s szép történetet, mely alkalmas a gyermekben az érzelmi kimélyítésre is és ezzel eleget tettünk arra, hogy a gyermek érdeklődését kielégítsük, őt tudóssá tegyük, s fölényessé többet tudó társaival szemben is. S ha még időnkint, mikor kérdez vagy erre alkalom adódik, újabb s újabb ismerettel, történettel gazdagítjuk s erősítjük „felvilágosításunkat” a gyermekben, annál inkább megszilárdítjuk a mi igazságunkat, mely most már a gyermeké is. Érdeklődését kielégítettük s ezután könnyen vezethetjük, mert magunkhoz kapcsoltuk, megtörtük a mások hatásának varázsát. Egész biztos, hogy ezután ha „más” igazságot, fog hallani társaitól, hozzánk fog fordulni, elmondja nekünk, de most már nem lesz nehéz lefegyverezni, esetleg megcáfolni ezt a nem megfelelő igazságot, mert előnyben vagyunk a prioritás jogán és mert szülők vagyunk, tekintélyek.

A kérdésből nem csinálunk titkot, nyíltan beszélünk, felelünk a gyermek kérdéseire, minden hókusz-pókusz nélkül. Arra kell törekednünk, hogy ne titoknak, hanem természetesnek

tekintse a gyermek a dolgot, mert ha így nézi, akkor megszűnik utána kutatni. Egyszerű, természetes ismeretté válik előtte s nem rejtelmes misztikumává.

Ezen fejlődési fokon a felvilágosítást a gyermeknél csak a szülő végezze, akár az apa, akár az anya, vagy mindketten, de mindig az, amelyik szülő közelebb van a gyermek lelkéhez, akár mert többet foglalkozik vele, akár mert jobban ért a gyermek nyelvén. Talán úgy mondhatjuk, hogy a leánynál az anya, a fiúnál az apa végezze.

Mivel a felvilágosítás kérdése elsősorban nevelési kérdés, a nevelés pedig a szülők tiszte, ennél fogva mindvégig megtartják vezető szerepüket. A szülőket nem pótolhatja sem az iskola, sem az orvos. Ezek csak mint segítők, támogatók, gyámolítják a szülőt. Nem engedheti a gyermeket a szülő át másnak, kötelességét végezze maga a szülő!

*

Eddig, mondhatjuk, a gyermek kíváncsiszkodott, kérdezett bennünket, bár mi is körül-körül tapogattuk, hogy észre ne vegye, kérdéseinkkel, hogy hányadán áll a mi „kisgyermekünk”, de mégis inkább csak ő volt az, aki bennünket faggatott, örülnünk kellett annak, hogy kérdezett és szívesen kellett mindig felelnünk, sohasem szabad volt sürgősebb dolgunknak lenni annál, hogy érdeklődését kielégítsük, mert kérdezősködése annak volt jele, hogy bízik bennünk, szeret bennünket, hisz bennünk. Ez a bizalom volt ami erőnk, a mi tudományunk, nevelő hatásaink alapja, ennél fogva tudtuk kormányozni, irányítani a mi kis emberünket s átsegíteni sok-sok szakadékon és kiemelni sok kátyúból.

A gyermek fejlődésével megváltozik a helyzet, most már mi fogjuk gyakran kérdezni, de mindig kellő tapintattal, nem vizsgálóbíró módjára, mintha bűnösnek tekintenők, inkább a szeretet hangján s mikor alkalom nyílik rá (egy kis ügyességgel az alkalmat időről-időre magunk is előidézhajtuk), hogy észre se vegye „a gyermek”, hogy mi most valamit meg akarunk tudni az ő titkaiból. Hamarosan észrevevesszük, van-e titka vagy nincs. Örüljünk, ha nincs, de ebbe ne nyugodjunk bele, hátha már holnap, holnapután lesz titka mégis.

Ez a kor az, mikor a gyermek elérkezik a 12-13 évhez, mellyel megkezdődik a nemi átalakulás kora (12-13 év leányoknál, fiúknál 13-14 év) a szülő új feladat előtt áll. Eddig olyan gyermekkel volt dolga, akiben még homályos érzések alakjában sem jelentkeztek a nemi izgalmak, ezen korhatáron már ez megkezdődik. Ez ellen is védekezni kell. Kapcsoljuk tehát a gyermek eddigi élettani ismereteihez a nemiszervek egészségtanát. Most már figyeljük, figyelmeztetjük a gyermeket a nemiszervek izgatásának (önfertőzés) káros voltára. Ezenkívül megmagyarázzuk az esetleg jelentkező élettani dolgokat (magömlés, vérzés) is, mint a test fejlődésével járó természetes egészségi jelenségeket.

Ettől kezdve az orvos felvilágosító szerepe is megkezdődik, tudományának tekintélyével megerősíti azt a hatást, mit a szülő szava tett a gyermekre.

Tapasztalatból tudom, de Írásban is olvastam olyan orvosi véleményt, mely azt mondja, hogy az önfertőzés nem káros a gyermekre, s hogy az önfertőzés „nagyban”, azaz naponta többször, úgy is csak az abnormis (demenciás) gyermekek végzik s hogy ez a jelenség az abnormitás következménye nem az abnormitás az önfertőzésnek.

Nem vagyok orvos, de bőséges tapasztalatom van ezen a téren, intézetemben megfordultak különböző önfertőző gyermekek s köztük demenciás is akadt. Elhiszem, hogy a demencia nem következménye az önfertőzésnek, ez azonban még nem ok arra, hogy az önfertőzést károsnak ne tartsam. Már hogyne lenne az, hiszen életerőket von el, izgalmakkal jár, tehát fizikailag is káros. És erkölcsileg mekkora szenny még akkor is, ha pusztán „testi izgalmak” kedvéért önfertőz a gyermek s nem járulnak hozzá fajtalan képzetek s érzelmek. De ha eleinte néni is szövődnek össze ilyenféle érzelmekkel, később a gyakorlat felkelti a szunnyadó érzelmeket s vad hajszává fűti a gyermek izgalmas cselekményét. Rabjává ejti olyan gonosz szenvedélynek, mely erkölcsi teherbírását tönkreteszi, akaraterejét meglaizítja, kimeríti, munkakedvét megsemmisíti.

Az önfertőzés jót nem hoz, tehát nem vagyok hajlandó semmiféle Freud-i nézet miatt azt ajánlani, hogy csak önfertőz-

zenek a gyermekek, mint egy szülő, kinek fia intéztemben volt, – mikor figyelmeztettem, hogy a gyermek erősen önfertőző s hogy erről le akarom szoktatni, ezt mondta: ne tessenék ezt tenni, orvosom azt mondta, rossz kihatással lesz a férfi korára, csak hagyjuk, hadd önfertőzzék tovább! Ez valóban megtörtént eset. A szülő nyilvánvalóan félreérthette az orvost, mert én nem tudok semmiféle olyan véleményt, amely azt állította volna, hogy az önfertőzés szükséges előkészület a férfikorra. De szomorú áldozatait már láttam az önfertőzésnek.

Sajnos, azt mindnyájan tudjuk, hogy a gyermekek közt az önfertőzés nagyon elharapódzott dolog, már az elemi iskolások üzik s kitanítják egymást nem egyszer, de láttam már bölcsőben önfertőző gyermeket is, láttam, hogy babrálta, hogy játszott nemiszervével a nélkül, hogy a szülő erre felfigyelt volna.

A gyermek ilyen öntudatlan játéka bevezető a később már majd tudatosabb izgalmaikkal üzőtt önfertőzéshez.

Az önfertőzést károsnak tartom minden tekintetben, a gyermeket ettől meg kell óvni a kellő profilaxissal, kellő időben s kellő módon történő figyelmeztetéssel s kitanítással arról, hogy ezt cselekedni egészségtelen, káros. Ha pedig a gyermek fertőzése már megtörtént, le kell őt szoktatni. Nem a poklok tüzével rémítgetve s hasonló szörnyűségekkel, hanem erkölcsi érzelmei s önérzete felkeltésével és az egészségi szempontok kellő megértésével. Dörömbölő prédikációk, fenyegetések, fenytések célra nem vezetnek s ezek valóban károsak, de ha szeretet, meleg lélek, tiszta erkölcsi tekintély kapcsolja hozzánk a gyermeket, akkor felvilágosításunknak, tanításunknak lesz is eredménye. Ha nem is hagyja el az önfertőzést teljesen a gyermek, de a belátás, a felébredt lelkiismeret, az erkölcsi okok, érzelmek, korlátozni fogják s annyira megkötik, hogy szenvedéllé nem fog fajulni s nem is fog ártalmára lenni.

Fontos az, hogy a gyermek el legyen foglalva, hogy élet-energiáit levezesse a tanulás, játék, sport, valamely kedvelt szórakozó tevékenysége, hogy minden ideje be legyen töltve figyelmét lekötő munkával, hogy ne legyen ideje az üres kontemplációra, semmittevésre, léha ábrándozgatásra, mert az olyan gyermeket éri legkönnyebben veszedelem, akinek sok ideje van a

semmittevésre, aki szeret lustálkodni. Gondosan ügyeljen a szülő arra, hogy a gyermek megszabott napirend szerint dolgozzék, szórakozzék, hogy megszabott időben feküdjék le s keljen reggel.

Ügyeljen a szülő a gyermek táplálkozására is, válságos időket él, jó bő táplálékra van szüksége, de ez nem jelenti azt, hogy túlfűtsük, agyonetessük izgató ételekkel. A jómódú szülők vegyenek példát s tanuljanak a szegényebb szülőktől, kik gyermekeiket nem táplálják túl (igaz, erre nem is telik), mily egészségesek, erősek ezek gyermekei. Visszaemlékezem a magam küzdelmes gyermekkorára, bizony sokat koplaltam, a körülmények valósággal aszkétává tettek, mégis egészséges voltam, megnőttem és sem észben, sem erőben nem maradtam el azok mögött, akik igen bőven táplálkoztak.

Ügyeljen a szülő arra is, kikkel barátkozik gyermeke, hova jár, mert a rossz barátok, a rosszravezető alkalom a legjobb gyermeket is félrevezetheti.

Ne vegye a szülő könnyen az önfertőzést, erkölcsi és testi fertő ez.

Hogy az önfertőzés mit s mennyit ártott az emberiségnek, nem tudjuk, de hogy ártott ez a gyermekkori „bűnözés”, az bizonyos, hogy pedig annyira általános szokássá fajulhatott, annak egyik okát abban látom, hogy a nemi felvilágosítást oly lazán és határozatlanul végzik el a nevelés, a gyermekgondozás, irányítás tényezői. S hogy ennél fogva a gyermeket nem ügyelmezteti senki, magára hagyják a legnehezebb dologban, testi-lelki küzdelmeivel, észre sem veszik mily keserves harcot folytat önmagával, érzékeivel, cselekedetének büntudatával, szégyenével. És miért hagyják magára? Mert talán középkori álszenteskedésből nem merik, amint mondani szokás, az életnek ezen nagy „misztériumát” érinteni sem; vagy talán mert kényes kérdésnek tekintik, vagy illetlennek ilyennel foglalkozni? Vagy talán mert úgy nőttek fel felvilágosítás nélkül?

Persze, nagy misztérium és kényes kérdés, de mindjárt nem lesz az, ha természetes biológiai jelenségnek tekintve, természetes alapon magyarázom, mindig annyit mondva, amennyi a gyermek értelmi s tapasztalati fejlődésének megfelel s amennyit a körülmények szükségessé tesznek.

Ezen természetes úton maradva folytatjuk munkánkat tovább, mikor a gyermek eléri az úgynevezett kamasz-kort, a 16-18 éves korig.

A gyermek már ifjúnak számít, tanulmányai, tapasztalatai sokfélék, megért arra, hogy a nemi kérdés teljes világosságban álljon előtte, hogy megtudja a nemi szervek biológiai rendeltetését a fajfenntartásban. Megért arra, hogy megismerje a nemi élet erkölcsi és egészségi következményeit. Ismét minden hókusz-pókusz nélkül fogunk vele szólni, nem várjuk a „nagy pillanatot”, az „esti félhományt” stb. stb., effélet, mert ez a kérdés nem tűri a misztikusságot, ezt a legtermészetesebb hangon, a legtermészetesebb komolysággal s nyíltsággal, minden szentimentalizmus nélkül kell mindvégig magyaráznunk, mint az élet fontos, szükséges jelenségét, mely kötelességeket ró mindenkire, férfire s nőre egyaránt, hogy a faj fennmaradjon. Nem élvezeti dolog, nem az érzékiség játéka, csak azoknak, akik megfelelnek komoly kötelességükről. Az ifjúnak pedig még várni kell, míg eléri fejlődésének teljességét, hogy teljesíthesse az elébeszabott feladatot, mely abban áll, hogy saját magának, családjának, nemzetének egészséges utódokat adjon.

A szülő s mellette az orvos világosítsa meg, fejtse ki az erkölcsi vonatkozások mellett az egészséget is. Hangsúlyozzák azt, hogy az önmegtartóztatás nem egészségtelen, sőt maga s faja egészsége szempontjából az egyetlen helyes állapot. Ne féljünk rámutatni a nemi fertőzés veszedelmeire s mindazon egészségpusztító következményekre, mik fenyegetik az önmagáról megfelelkezett ifjút. Igenis vigyük bele az ifjúba a fertőzés veszedelmétől, a vérbajtól való félelmet. Ez a félelem megmondhatta fogja tenni s többet fog érni, mint a legkeneteljesebb prédikáció.

Értesse meg az orvos, a szülő az ifjúval, mit jelent egészsége szempontjából még a könnyű fertőzés is, amit ők általában semminek szoktak tekinteni s ha ilyen bajt kapnak, mint valami különösen tekintélytadó férfias dologgal hősödni, dicsekedni szoktak egymás között. Ismerje meg az ifjú a legrészletesebben a tisztátalan nemi élet bajait, hogy ajánlatosabbnak s kötelezőnek tartsa az önmegtartóztatást. Igen fontos az, hogy az ifjú állandó orvosi ellenőrzés alatt álljon, tegye kötelességévé a szülő,

hogy időközönként vizsgálta meg magát orvossal. Az iskola-orvos munkakörébe az ifjúság ilyenirányú ellenőrzését is be kellene vonni.

Ezzel tulajdonképen be is fejeződik a nemi felvilágosítás, mert a 17-18 éves ifjúnál már csak arról lehet szó, hogy a tiszta élet nemes szépségét s az ifjúnak, mint leendő férjnek kötelességét utódaival szemben kimélyítsük s felvértezzük őt a különböző csábításokkal szemben okos tanácsokkal s támogassuk őt nehéz küzdelmeiben.

Mert nehéz küzdelmeket kell vívnia, hisz az élet, mely körülveszi, tele kátyúval, tele csapdával, tele ezerféle veszedelemmel ránézve.

Amit fentebb elmondtam, ideális családi körülményeket tételezett fel, de hisz nem egyszer a családi élet hatásai már olyanok, hogy a gyermek s később az ifjú erkölcsi egészségét veszélyeztetik. Nem akarok kitérni a szülők életére, pedig nem egyszer itt sincs minden a maga rendjén, csak azt mondom, hogy a szülők tiszta élete nélkül nem várhatunk tiszta erkölcsű ifjúságot. Komoly hatást csak a maga komoly életétől várjon a szülő.

A családnak nagy botrányköve sokszor a cselédség, ezek néha valóságos erkölcsi bacillusterjesztők s ők az elsők, akik megfertőzik a gyermeket „játékaikkal”, szavaikkal, viselkedésükkel. Megdöbbenve kérdezi az ember: lehet-e ezek ellen védekezni? Nagyon nehezen, de a résenálló szülők mégis csökkenthetik a cselédfertőzés veszedelmeit.

Ott az utca szabadonjáró prostituáltjaival, szörnyű keresetük állandó csábító alkalom. Ez úgy, amint ma van, a legnagyobb veszedelme az ifjúságnak s szégyene, arculsapása erkölcsi felfogásunknak. És minek soroljam fel a többit, hiszen mindenki ismeri s tudja, hogy ilyen bőven van, több a kelletténél.

Mindez azonban nem ok arra, hogy azt mondjuk: minek a felvilágosítás, úgy is hiába való, mert mindent tönkretesznek a kedvezőtlen körülmények.

Sőt annál inkább gondosan kell elvégezni a szülőnek, iskolának, orvosnak, egyháznak kötelességüket. A múlt mulasztásait helyre kell hozni s nem hiszem, hogy túlzott optimizmus

szólna belőlem, mikor azt mondom, hogy ha a nemi felvilágosítást okosan végzik a hivatott tényezők, akkor ez rendkívül jó hatással lesz a jövő erkölcsére.

Még egy pár szót befejezésül.

A nemi felvilágosításban legfontosabb a szülő munkája, az iskola és orvos mint támogatók állanak a szülő mellett. A szülők felelősek a gyermekért, az ő kötelességük a nevelés. Az a szülő, aki nevelő szülő valóban, aki foglalkozik gyermekével ismeri is gyermekét, gyermekének gondolkodásmódját, egyéniségét, ne féljen ettől a kérdéstől sem, ne tartsa félelmesnek, különösnek, veszedelmesnek. Egy kis józan mérlegeléssel szava megkapja azt a tartalmat, ami gyermekének korához, egyéniségéhez a legmegfelelőbb.

A nevelésben csak általános szabályokat lehet adni, mert a nevelésnek mindig az egyénhez simulónak kell lennie; a nemi felvilágosítás kérdésében sem lehet olyan tanítást adni, ami minden gyermekre megfelelő. Mindenesetre jó, ha a szülő foglalkozik a kérdés irodalmával, ha olvas hozzá, mert ezzel tudatosabbá teszi munkáját. De csak az a szülő fog hiábavaló s rossz munkát végezni, aki csak egy-egy bizonyos esetre korlátozza nevelői tevékenységét, amikor eszébe jut például, ha maga is ideges, rosszkedvű, vagy valami éppen nem tetszik a „gyermekben”.

Az ilyen időszaki nevelési aktusok hatástalanok, sőt komikusak a gyermek előtt is. A nevelés olyan, mint a szívdobogás: folytontartó. Ha megállt, meghalt. A jó szülő folyton nevelő hatást fejt ki egyéniségével, erkölcsi tekintélyével. Az ilyen szülő a nemi felvilágosítás kérdésében nem fog hibát elkövetni, tanítása nem lesz hatástalan, mert a nevelésben a hatóerő« nem a szülők tudománya, hanem azon erkölcsi erő, mely egyéniségükből kiárad, a mely különös hatással éri gyermekeik lelkét.